

NATHANIEL HAWTHORNE LITERA STACOJIE

*Traducere din limba engleză și note
de Alexandru Macoveșcu*

Nathaniel Hawthorne s-a născut în Salem, Massachusetts, în 1804 și a studiat la Colegiul Bowdoin, din Brunswick, Maine, unde a fost coleg cu viitorul președinte Franklin Pierce și cu viitorul poet Longfellow. A debutat în 1828 cu romanul *Fanshawe*, urmat de mai multe volume de nuvele, primul dintre acestea fiind *Twice-Told Tales*, apărut în 1837. În 1850 a publicat romanul *Litera stacojie* (*The Scarlet Letter*), un an mai târziu, *Casa cu șapte frontoane* (*The House of the Seven Gables*), în 1852, *Poveste de dragoste la Blithedale* (*The Blithedale Romance*), iar în 1860, *Faunul de marmură* (*The Marble Faun*). S-a stins din viață în 1864, la Plymouth, New Hampshire.

iar pe această simplă placă – după cum un cercetător curios poate să zărească și apoi să-și bată capul să-i priceapă înțelesul – era gravată forma unui blazon. Purta o inscripție a cărei formulare heraldică poate servi drept motto sau prezentare succintă a poveștii pe care tocmai v-am istorisit-o; atât de sumbră, luminată doar de un singur punct strălucitor de lumină mai întunecată ca o umbră:

„PE UN CÂMP LITERA A STRĂLUCEȘTE ÎNTUNECATĂ ȘI ROȘIE“

CUPRINS

Capitolul introductiv. Vama	5
Capitolul 1. Poarta închisorii	63
Capitolul 2. Piața	66
Capitolul 3. Recunoașterea.....	79
Capitolul 4. Întrevederea	91
Capitolul 5. Hester și lucrul ei de mână.....	100
Capitolul 6. Pearl	113
Capitolul 7. La guvernator acasă	126
Capitolul 8. Spiridușul și pastorul	135
Capitolul 9. Vraciul.....	148
Capitolul 10. Vraciul și pacientul său.....	162
Capitolul 11. Zbuciumul unei inimi	175
Capitolul 12. Veghea pastorului.....	184
Capitolul 13. O altă Hester	198
Capitolul 14. Hester și doctorul.....	209
Capitolul 15. Hester și Pearl.....	217
Capitolul 16. O plimbare prin pădure	226
Capitolul 17. Pastorul și enoriașa lui.....	234
Capitolul 18. O rază de lumină	246
Capitolul 19. Copila pe malul pârâului.....	254

Capitolul 20. Pastorul la ananghie.....	263
Capitolul 21. Sărbătoare în Noua Anglie.....	276
Capitolul 22. Procesiunea.....	287
Capitolul 23. Revelația literei stacojii.....	300
Capitolul 24. Încheiere.....	311

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Florentina Nica
Corector: Păunița Ana
Copertă: Vladimir Zmeev,
Vlad Panfilov
Tehnoredactare și prepress:
Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii
Naționale a României
HAWTHORNE, NATHANIEL
Litera stacojie / Nathaniel
Hawthorne; trad. din lb. engleză:
Alexandru Macoveșcu. –
București: Litera, 2019

ISBN 978-606-33-4642-2

I. Macoveșcu, Alexandru (trad.)
821.111

CAPITOL INTRODUCATIV VAMA

Deși nu îmi stă în fire să vorbesc prea mult despre mine și treburile mele la gura sobei, sau cu prietenii mei, am fost tentat de două ori în viață să mă destăinui publicului cititor. Prima dată a fost în urmă cu trei sau patru ani, când i-am oferit acestuia – într-un mod de neiertat și fără nici un motiv temeinic, pe care să-l înțeleagă cititorul îngăduitor sau autorul indiscret – o descriere a stilului meu de viață în tăcerea netulburată a unei vechi case parohiale. Iar acum – pentru că, în ciuda izolării mele, am fost destul de fericit să găsesc, cu acel prilej, câțiva ascultători –, îi trag din nou de mânecă pe cititori pentru a le vorbi despre perioada de trei ani în care am lucrat la vamă. Exemplul celebrului „P.P., țârcovnic al acestei parohii”[†] n-a fost niciodată urmat atât de bine. Totuși, adevărul

[†] Eroul operei satirice *Memoriile lui P.P., țârcovnic al acestei parohii*, scrisă de autorul englez Dr. John Arbuthnot (1667–1735), care dă o mare importanță propriei persoane și vieții mărunte pe care o duce

The Scarlet Letter
Nathaniel Hawthorne

Carte Pentru Toți este parte
a Grupului Editorial Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4,
București, România
tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

Litera stacojie
Nathaniel Hawthorne
Copyright © 2019
Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

pare să fie că, atunci când își aruncă foile în bătaia vântului, autorul nu se adresează celor mulți, care îi vor azvârli cât colo volumul sau nu-l vor lua niciodată de pe raft, ci acelor puțini semeni care îl vor înțelege mai bine decât colegii sau prietenii lui de-o viață. E adevărat că unii scriitori merg mult mai departe, îngăduindu-și să facă niște destăinuirii de o natură atât de intimă, încât ar fi potrivite doar pentru urechile acelor oameni cu care sunt uniți în cuget și simțiri; ca și când ar fi sigur că, aruncat în lumea largă, volumul tipărit va dezvălui o părticică din firea autorului, ce îi va întregi sfera existenței, în deplin acord cu scrierile lui. Însă nu cred că se cuvine să spunem tot, chiar dacă o facem într-un mod impersonal. Dar, întrucât gândurile îngheață și limba amorțește dacă vorbitorul nu are o legătură autentică cu publicul său, n-ar fi de neiertat să ne închipuim că un prieten binevoitor și inteligent, deși nu cel mai apropiat, ascultă ce spunem; iar apoi, reținerea firească fiind înlocuită de această înțelegere benefică, am putea pălăvrăgi despre întâmplările prin care am trecut în viață și chiar despre noi înșine, totuși, fără a ne dezvălui tainele sufletului. În această măsură și între aceste limite, cred că un autor poate oferi date biografice, fără a încălca drepturile cititorului sau pe ale sale.

Astfel, se va vedea că acest capitol, intitulat „Vama”, are o anumită menire, mereu recunoscută în literatură, aceea de a lămuri cum au ajuns multe dintre aceste pagini în posesia mea și de a oferi dovezi de autenticitate în privința istorisirii pe care o conțin. De fapt, această dorință a mea de mă pune în poziția unui

editor, sau chiar puțin mai mult, a celei mai ample dintre poveștile pe care le-am scris, este adevăratul motiv pentru care îmi asum o relație personală cu publicul. Atingându-mi acest scop de seamă, mi s-a părut nimerit să ofer, cu doar câteva trăsături de condei în plus, o imagine palidă a modului de viață pe care nu l-am descris aici, împreună cu unele dintre personajele care evoluează în această atmosferă, printre care s-a întâmplat să fie și autorul.

În Salem, orașul meu de baștină, la capătul căruia, cu jumătate de secol în urmă, pe vremea bătrânului „rege” Derby¹, era un chei pe care se desfășura o activitate intensă și care acum este împovărat de magazii dărăpănate din lemn unde nu se manifestă nici cel mai mic semn de viață comercială; poate cu excepția vreunui barcaz sau bric, aflate pe la mijlocul întinderii sale melancolice, descărcând piei brute; sau mai central, câte o goeletă din Noua Scoție, din care se scoate încărcătura de lemne pentru foc – precum am spus, la capătul acestui chei aflat în stare jalnică, deseori acoperit de valuri la flux și de-a lungul căruia, la baza și în spatele unui șir de clădiri, trecerea lentă a anilor este marcată de o fâșie de iarbă pipernicită –, aici, cu o vedere cam dezolantă de la ferestrele din față, atât în jos, cât și asupra portului, se înalță un edificiu masiv din cărămidă. Din cel mai înalt punct al acoperișului său, în fiecare dimineață, vreme de exact trei ore și jumătate, fâlfâie sau atârnă în jos, după cum bate sau

¹ Denumire sub care era cunoscut Elias Hasket Derby (1739–1799), un bogat armator de vase comerciale.

nu briza, drapelul republicii; dar, cu cele treisprezece dungii verticale, în loc să fie orizontale, indică astfel că aici se află un sediu civil, nu militar, al guvernului Unchiului Sam. Fațada este decorată cu un portic alcătuit din șase coloane de lemn, ce susține un balcon, sub care coboară spre stradă un rând de trepte mari de granit. Deasupra intrării planează un exemplar uriaș de vultur american cu aripile întinse și un scut pe piept și, dacă îmi amintesc eu bine, ținând un mănunchi de fulgere și săgeți ascuțite în fiecare gheară. Având obișnuitul defect de temperament ce caracterizează această specie de pasăre, aceasta pare, cu ciocul și ochii ei fioroși, precum și cu atitudinea ei agresivă, să amenințe cu vătămări comunitatea pașnică; și, mai ales, să îi avertizeze pe toți cetățenii care țin la siguranța lor să nu pătrundă în clădirea ținută în umbra aripilor sale. Cu toate astea, așa vicleană cum arată pasărea, mulți își caută acum adăpostul sub aripa vulturului federal; închipuindu-și, așa presupun, că la pieptul său vor găsi toată moliciunea și căldura unei pilote. Dar el nu manifestă multă blândețe nici măcar când e în cele mai bune toane, și, mai devreme sau mai târziu – cel mai adesea mai devreme decât mai târziu –, e în stare să se năpustească din cuibul lui, zgâriind cu ghearele, ciugulind cu ciocul sau sfâșiind carnea cu săgețile sale ascuțite.

Pavajul aflat de jur împrejurul clădirii descrise anterior – pe care o putem foarte bine numi acum vama portului – avea destule crăpături prin care creștea iarbă, ceea ce arăta că în ultimul timp nu fusese uzat din pricina vreunei activități intense. Totuși, în

unele luni ale anului, existau șanse ca în multe dimineți treaba să se desfășoare într-un ritm mai alert. Asemenea ocazii aveau poate darul de a le aminti cetățenilor în vârstă de acea perioadă de dinaintea ultimului război cu Anglia, când Salem era un port de sine stătător; nu unul desconsiderat cum este acum de către propriii negustori și armatori, care îi lasă cheiurile să cadă în ruină în timp ce afacerile lor contribuie, inutil și imperceptibil, la comerțul înfloritor din porturile New York și Boston. Într-o asemenea dimineață, în care se întâmplă ca trei sau patru vase să acosteze în același timp, de obicei sosind din Africa sau din America De Sud – sau să fie pe punct de plecare spre alte zări –, se aude zgomotul mai multor pași care urcă și coboară în grabă treptele din granit. Aici, după ce a fost întâmpinat de soția lui, poți să-l saluți pe comandantul de navă, rumen în obraji de la aerul tare al mării, sosit de puțin timp în port, ținând sub braț documentele vasului, puse într-o cutie veche de tînchea. Aici vine și proprietarul navei, vesel sau posomorât, vioi sau abătut, în funcție de împlinirea sau ratarea scopului călătoriei sale, cu alte cuvinte, dacă marfa transportată se va transforma repede în bani de aur sau îi va rămâne pe cap, deoarece este greu vandabilă și nimeni nu va vrea să-l scape de ea. Tot aici, te poți întâlni cu tânărul funcționar inteligent – mai târziu, un negustor măcinat de griji, cu frunte ridată și barbă căruntă –, care prinde gustul comerțului ca un pui de lup pe acela al sângelui și încarcă deja marfă de doi bani pe vasele șefului său, când ar face mai bine să se joace cu bărcuțe din hârtie pe iazul unei mori.

Un alt personaj de pe această scenă e marinarul gata să se îmbarce, în căutarea vreunui comandant dispus să-l angajeze; sau cel recent sosit de pe mare, palid și sfrijit, căutând să fie primit într-un spital. Nu trebuie să-i uităm nici pe căpitanii micilor goelete ruginite, care aduc lemne de foc din provinciile britanice – o clică de lupi-de-mare trecuți prin viață, care nu au înfățișarea vioaie a yankeilor, dar își aduc o contribuție destul de însemnată la declinul comerțului nostru.

Strângeți-i pe toți acești indivizi laolaltă, așa cum se și întâmplă uneori, adăugându-i și pe alții de toate soiurile, pentru a conferi diversitate grupului, și veți obține o imagine elocventă a spectacolului animat pe care îl oferea uneori vama. Însă mai des, urcând treptele, veți zări – în holul de la intrare, pe timp de vară, sau în birourile lor, când e iarnă și vreme rea – un șir de personaje venerabile șezând în fotolii demodate, cu picioarele din spate sprijinite de perete. Adesea dorm, dar din când în când pot fi auziți vorbind între ei, cu niște voci care sună nici a grai articulat, nici a sforăit și au vlăguirea caracteristică bătrânilor din aziluri și tuturor ființelor umane a căror viață depinde de mila publică, de munca altora sau de orice altceva în afară de propriile eforturi. Bătrânii domni din acele fotolii – însărcinați, ca Matei, cu perceperea vămile, dar nu prea solicitați ca acesta la această misiune apostolică – erau ofițerii vamali.

Mai mult, cum o iei la stânga după ce intri pe poarta principală, dai de o anumită încăpere cu tavan înalt, cam de unu cincizeci metri pătrați, ale cărei ferestre boltite, două la număr, dau spre cheiul dărăpănat,

despre care am vorbit mai înainte, iar o a treia, spre o uliță și o porțiune din strada Derby. De la toate trei zărești prăvăliile băcanilor, zidarilor, cârciumarilor, lumânărilor, unde pot fi văzuți stând în fața intrărilor, râzând și flecărind, grupuri de bătrâni lupi-de-mare și alți șobolani ai cheiurilor care mișună într-un port maritim. Încăperea la care mă refer e plină de pânze de păianjen, iar vechea zugrăveală de pe pereți s-a pătat și murdărit; pe podea e presărat nisip cenușiu, după o modă de mult apusă; și e ușor să tragem concluzia, după aspectul neîngrijit al încăperii, că în acest sanctuar neamul femeiesc nu pătrunde decât din an în Paști cu obiectele sale magice, mătura și pământul de șters praful. Cât despre mobilier, acesta constă într-o sobă cu un burlan voluminos; o masă veche de scris din lemn de pin și, alături, un taburet cu trei picioare; două-trei scaune de lemn într-o stare avansată de uzură și șubrezenie; și – să nu uităm biblioteca – pe câteva rafturi stau îngrămădite vreo douăzeci sau patruzeci de volume cu legile date de Congres și o culegere groasă de legislație fiscală. O țevă metalică trece prin tavan, formând astfel o cale de comunicare cu alte încăperi din clădire. Și aici, în urmă cu vreo șase luni, ai fi putut să recunoști, stimate cititor, în individul care străbătea camera dintr-un colț în celălalt, sau se tolănea pe taburetul cu picioare lungi, cu cotul sprijinit pe masa de scris și cu ochii plimbându-i-se în susul și în josul coloanelor din ziarul de dimineață, pe același personaj care te-a primit cândva în biroul său micuț și vesel, unde soarele strălucea atât de plăcut printre ramurile

salciei din partea stângă a vechiului prezbiteriu. Dar acum, dacă te-ai duce acolo să-l cauți, ai întreba în zadar de inspectorul vamal numit de radicalii din Partidul Democrat. Măturoiul reformei l-a alungat din post, luându-i locul un succesor mai merituos, care își umple buzunarele cu salariul său.

Acest vechi oraș Salem – locul meu de baștină, deși am trăit mult timp departe de el, atât în copilărie, cât și la maturitate – are, sau avea, parte de afecțiunea mea, de a cărei putere nu mi-am dat seama cât timp am locuit acolo. Într-adevăr, în ceea ce privește aspectul său, cu suprafața lui monotonă, fără clădiri înalte, ci mai cu seamă case din lemn, dintre care puține sau nici una nu poate emite pretenții la frumusețe arhitectonică – cu asimetria sa, care nu e nici pitorească, nici neobișnuită, ci doar banală, cu strada lui lungă și trândavă, întinzându-se obosită de-a lungul întregii peninsule, cu Dealul Spânzurătorii și Noua Guinee la un capăt și vedere asupra azilului pentru săraci la celălalt –, acestea fiind caracteristicile orașului meu natal, ar fi la fel de absurd să te atașezi de el ca și cum ai nutri afecțiune față de o tablă de șah în dezordine. Și, cu toate că am fost mereu mai fericit în alte părți, port în suflet pentru vechiul Salem un sentiment pe care, în lipsa unui termen mai potrivit, trebuie să mă mulțumesc a-l numi afecțiune. Acest sentiment poate fi probabil pus pe seama adâncilor și vechilor rădăcini pe care și le-a înfipt familia mea în pământul lui. Se împlinesc acum două veacuri și un sfert de când un englez prin naștere, primul emigrant care îmi purta numele, și-a făcut apariția în așezarea primitivă,

înconjurată de păduri, care a devenit cu timpul un oraș. Aici s-au născut și au murit urmașii lui, amestecându-și țărâna cu solul, până când în acesta a rămas o parte nu tocmai neînsemnată din străbunii mei, peste care pășesc eu când străbat vremelnice străzile. Așadar, atașamentul de care vorbeam poate fi, în parte, doar tulburătoarea atracție a țărânei față de țărână. Puțini dintre compatrioții mei cunosc probabil natura acestui sentiment; dar cum deprădăcinările se petrec adesea în favoarea spiței, nici nu au nevoie să o cunoască.

Dar sentimentul în chestiune are și o latură morală. Figura aceluia străbun al meu, investită de tradiția familială cu o sumbră măreție legendară, a fost prezentă în imaginația mea de copil de când mă știu. Mă obsedează și acum, inducându-mi un fel de nostalgie a trecutului, ceea ce nu pot afirma în legătură cu actuala stare a orașului. Se pare că pot pretinde cu mai multă îndreptățire să locuiesc aici în numele acestui bătrân solemn, bărbos, purtând o mantie neagră și o pălărie țuguiată – acest strămoș al meu sosit printre primii în oraș, cu Biblia în mână și sabia la șold, pășind cu atâta măreție și demnitate pe strada aproape nouă și impresionând deopotrivă prin calitățile sale de om al păcii și al războiului – mult mai mult decât într-al meu personal, un om al cărui nume se aude rar și al cărui chip de-abia dacă e cunoscut. El a fost un soldat, legiuitor și judecător; a fost unul dintre stâlpii bisericii; avea toate trăsăturile puritanilor, atât în bine, cât și în rău. I-a și prigonit cu înverșunare pe aceia care se abăteau de la preceptele religiei; despre această pornire a sa aduc dovezi quakerii în istorisirile lor, unde este

pomenit un incident în care el a dovedit o asprime nămaipomenită față de o femeie din secta sa; mă tem că această relatare va dăinui mai mult decât amintirea faptelor sale bune, deși numeroase. Fiul lui a moștenit și el această înclinație spre persecuții și s-a făcut atât de mult remarcat în martiriul vrăjitoarelor¹, încât se poate afirma, pe bună dreptate, că sângele acelor femei nevinovate a lăsat o pată adâncă pe trupul său. Atât de adâncă încât trebuie să se vadă și astăzi pe bătrânele lui oase descărnate din cimitirul de pe strada Charter, în caz că nu s-ar fi prefăcut complet în țărână. Nu știu dacă acești străbuni ai mei s-au gândit să se căiască și să ceară iertare Cerului pentru cruzimile săvârșite; sau dacă nu cumva gem acum în altă lume sub povara conștiinței lor încărcate. Oricum, eu, scriitorul de acum, ca reprezentant al lor, iau asupra mea rușinea acestor fapte comise de ei și mă rog ca toate blestemele pe care și le-au atras – așa cum am auzit spunându-se și cum starea jalnică și gretuțile în care se zbate neamul meu de mulți ani par s-o dovedească – să fie de acum ridicate.

Nu mă îndoiesc totuși că amândoi strămoșii mei, severi și sumbri puritani, ar fi văzut o pedeapsă îndesulătoare pentru păcatele lor în faptul că, după atâta amar de vreme, pe trunchiul bătrân al arborelui nostru genealogic, acoperit cu un mușchi atât de venerabil, s-a ivit în vârf o mlădiță ca mine, despre care se spune că nu e decât un pierde-vară. Nici unul dintre țelurile

pe care le-am urmărit vreodată nu li s-ar părea vrednic de laudă; nici un succes al meu – în caz că în toată viața mea, în afară de cea personală, m-aș fi bucurat de vreunul – ei nu l-ar fi considerat decât lipsit de substanță, dacă nu de-a dreptul condamnat. „Cu ce se ocupă el?“ șoptește către un alt spectru umbra cenușie a unuia din strămoșii mei. „Scrie povestiri! Ce fel de ocupație – ce mod de a-l preamări pe Dumnezeu sau de a aduce servicii omenirii în epoca și generația lui – o mai fi și asta? Zău, individul acesta degenerat ar fi putut la fel de bine să se facă scripcar!“ Astfel de complimente ne facem marelui meu înaintași și cu mine, peste hăul căscat de vreme între noi! Dar n-au decât să mă disprețuiască, tot am moștenit de la ei puternice trăsături de caracter.

Neamul nostru, sădit în acest oraș din perioada sa timpurie de către doi oameni aspri și energici, a rezistat aici de-a lungul timpului; și a fost întotdeauna respectabil; din câte știu, nici un membru nedemn nu i-a pătat reputația; dar nici n-a săvârșit, după primele două generații, vreo faptă memorabilă care să atragă asupra sa atenția concetățenilor. Treptat, toți s-au cufundat în uitare, dispărând din viața publică; așa cum, ici și colo pe străzi, casele vechi sunt uneori îngropate pe jumătate în noile straturi de sol. Din tată-n fiu, timp de peste un secol, cei din seminția mea au fost navigatori; câte un căpitan cărunt se retrăgea de pe punte la casa lui, în timp ce, conform tradiției din familie, un băiețandru de paisprezece ani îi lua locul din fața catargului, luptându-se cu vânturile și talazurile pe care le înfruntaseră înainte tatăl și bunicul lui.

¹ Este vorba despre prigoana declanșată împotriva așa-ziselor vrăjitoare din Salem, care au fost torturate, judecate și condamnate la sfârșitul secolului XVII.